

Rapport | 2020-07-29

Inventeringsrapport Naturgruppen - strandäng på Äpplarö 1:85, 2020

Inventeringsdatum:	2020-06-18
Uppdragsgivare:	Äpplarö Naturvårdsförening
Naturtyp:	Återskapad strandäng innan hävd återupptagits
Plats:	Österåkers kommun, Äpplarö naturreservat, Tomt – Äpplarö 1:85
Inventerare:	Liselotte Jansson och Magnus Rignell
Inventeringstyp:	Komplett florainventering av området (ca. 3000 m ²) samt identifiering av hävdgynnande och ogynnade arter enligt etablerad inventeringsmetod.

Sammanfattning

Den återskapade strandängen är idag fattig på hävdgynnade arter och kräver därmed kraftig fortsatt hävd i form av slåtter och bete för att naturvärdena ska utvecklas. Området består idag av typiska arter i detta utvecklingsskede så som älggräs, vass, hallon samt sly av al och ask etc. Under inventeringen identifierades 64 arter varav fyra hävdgynnade.

Bakgrund

Äpplarö är beläget i mellanskärgården i Österåkers kommun vid Äpplaröfjärden och Gälnan. Ön utgörs av en ganska typisk mellanskärgårdsnatur. Större delen består av olika typer av tallskog; högst upp på knuvarna finns hållmarkstallskog medan den nedanför är av blåbärsristyp. Mellersta och västra delen av ön utgörs till betydande del av gammal jordbruksmark som i dag utgörs av gamla åkrar som betas samt naturbetesmarker där inslaget av lövträd är stort som ett resultat av gammal hävd. Här finns flera lövskogslundar med gamla ekar. Stränderna är ofta kantade av en albård som i vikarna ibland utvecklas till alsumpsskogar.

Äpplarö Naturvårdsförening äger och förvaltar stora delen av ön samt delar av det naturreservat som utgör merparten av öns östra delar. Reservatet förvaltas i samråd med Länsstyrelsen. Föreningens ändamål är att främja naturvård och jordbruk på Äpplarö och att bevara ön som en levande skärgårdsbygd. På Äpplarö finns en arrendator som håller får.

Äpplarö Naturvårdsförening driver ett projekt under fem år för att återskapa en havsstrandäng/strandbetesområde. Den aktuella strandängen är placerad på västra delen av ön.

Restaureringens syfte har varit att återskapa ett område som varit betat och hävdad under århundraden men som växt igen under de senast 60-70 åren. Området bestod innan restaureringen av främst askskog i de inre delarna och vass med inslag av små sälgbestånd i de yttre delarna mot vattnet. Målet har varit att röja bort alla träd och hävda genom bete och slåtter och därmed få tillbaka de karaktärsarter av växter och djur som är typiska för denna naturtyp. Projektet är nu inne i fas tre då alla träd är borttagna och slåtter samt bete ska påbörjas under 2020. Inventering av florans ska göras i en treårsscykel för att följa utvecklingen.

Områdets karaktär

Området utgörs av ett 3500 m² stor saltvattenpräglad havsstrandäng som nyligen restaurerats. I norr avgränsas området av en mindre väg och en betesmark som betas av får. Denna mark har tidigare använts som åker. Området väster om strandängen utgörs av ganska tät blandskog med inslag av al, ask och ek. Ut mot viken i söder växer en tät vassbård som är cirka 200-300 meter bred. I öster finns ett antal hus i form av mindre båthus och små dungar med alsly.

Inventering - syfte

Syftet med inventeringen av floran är att bedöma resultatet av projektet och arbetet med hävden av området samt identifiera typiska strandängsarter och deras numerära variation mellan åren och därmed kunna följa utvecklingen av området. Detta ska i sin tur ge ett underlag till att bedöma behovet av hävd.

Inventeringen ska upprepas med samma metod vart tredje år.

Inventering - metod

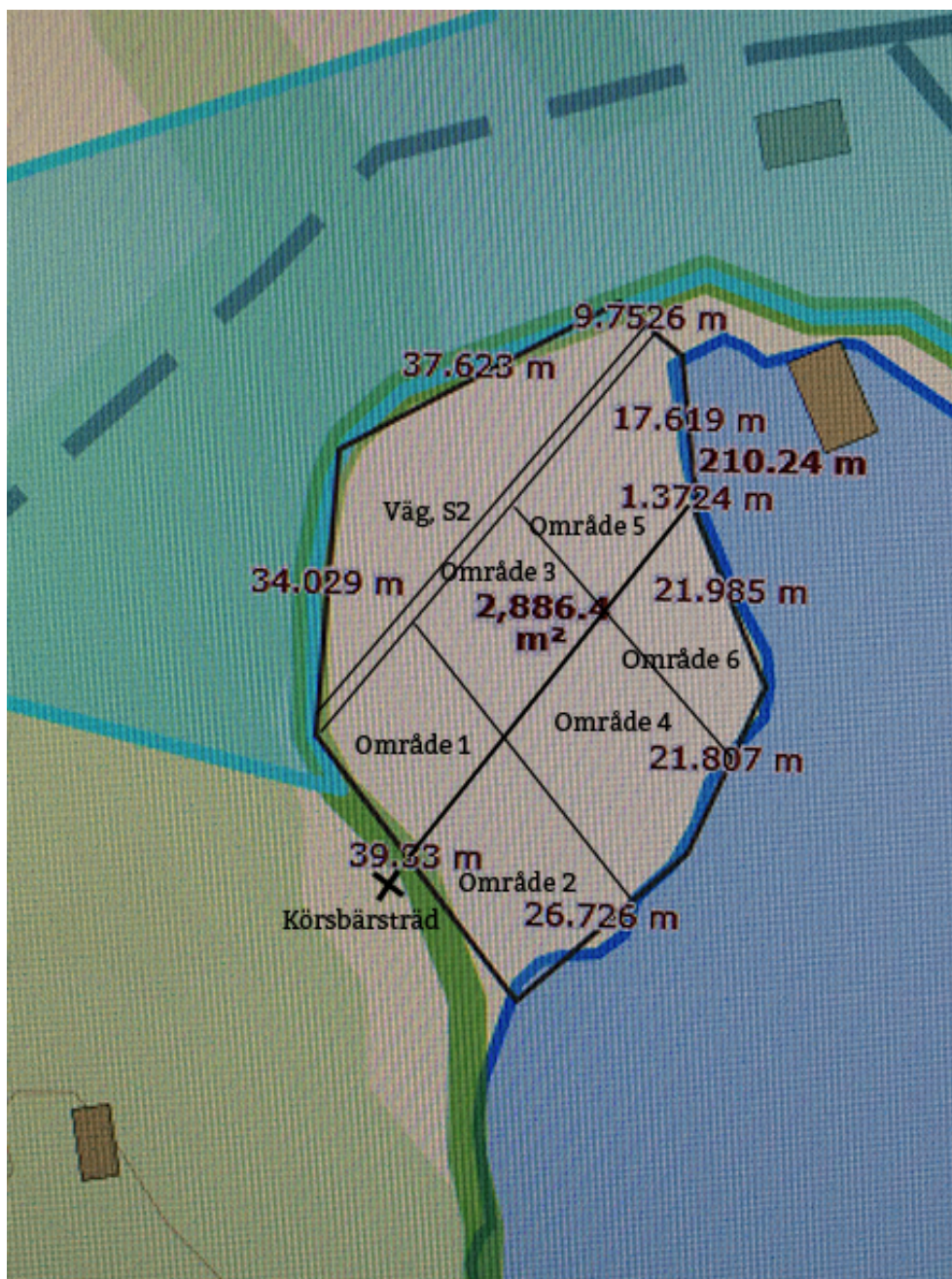
Hela området inventerades på alla kärlväxter som gick att identifiera vid tillfället för inventeringen. Där det varit möjligt har också antalet bestånd/plantor/buskar noterats. Området har delats in i sex olika zoner för att på sikt kunna konstatera skillnader i floran med avseende på avståndet från vattenlinjen och därmed tålighet för salt, så kallad zonerings. Se karta 1.

Dessutom inventerades området med syfte att identifiera arter inom olika hävdklasser (A-C). Inventeringen utgår från en lista av 99 arter som används för att identifiera ängsmarksarter som tagits fram av Södertälje kommun och Naturcentrum i samband med en stor återkommande ängs-/hagmarksinventering inom Södertälje kommun (ref. Miljökontoret/Naturcentrum. Ängs- och hagmarksinventering 2017. Rapport 2018-02-22. Anton Larsson).

Växterna i listan är typiska indikatorarter som visar om hävden i en ängs- och hagmark är god och när en förändring skett. De växter som trivs i välhävdade hagar är klassade som A eller B medan växter med klassning C och D trivs bättre när hävden är svag eller helt upphört. Baserat på hur många arter som hittas inom varje kategori (A-D) får floran i inventeringsobjektet en sammanvägd klassning mellan A-C där A ("fin flora") är den högsta klassen, B ("måttligt fin flora") är klassningen i mitten och C ("trivial flora") är den lägsta.

Under inventeringen söker inventeraren efter de 99 arter som finns i den standardiserade artlistan. Av de arter som hittas görs en uppskattning av förekomsten på hela inventeringslokalen enligt följande skala:

1. Arten finns endast på en enstaka växtplats inom en liten och begränsad del av objektet. Benämns med 1.
2. Arten har en utbredd förekomst i en del av objektet eller 2-4 växtplatser i flera mindre delar av objektet. Benämns med 2.
3. Arten finns i ett större antal (5 eller fler) tydliga växtplatser eller en utbredd förekomst över en mycket stor del av objektet. Benämns med 3.

Karta 1: Områdeskarta med markerade inventeringsområden.

Inventering - resultat

Totalt 64 arter identifierades på strandängen under inventeringen (se tabell 2). Bland annat 4 arter *Carex*, grus-, pigg-, visp- och plattstarr men också flera arter träd och buskar i form av al, ask, ek och hassel.

Område 1 var det område där flest arter identifierades 31 st och område 3 minsta antal arter med endast 12 st. Se tabell 1 för totala antalet inom varje område.

Område	Antal identifierade arter
1	31
2	13
3	12
4	17
5	20
6	14

Tabell 1: Totala antalet arter identifierade inom varje område

Al, <i>Alnus glutinosa</i>	Kabbleka, <i>Caltha palustris</i>	Strandlysing, <i>Lysimachia vulgaris</i>
Ask, <i>Fraxinus excelsior</i>	Knippfryle, <i>Luzula campestris</i>	Svarta vinbär, <i>Ribes nigrum</i>
Bergsslok, <i>Melica nutans</i>	Korsört, <i>Senecio vulgaris</i>	Sötkörbär, <i>Prunus avium</i>
Blåhallon, <i>Rubus caesius</i>	Krusskräppa, <i>Rumex crispus</i>	Tandrot, <i>Cardamine bulbifera</i>
Blåsippa, <i>Hepatica nobilis</i>	Liljekonvalj, <i>Convallaria majalis</i>	Teveronika, <i>Veronica chamaedrys</i>
Brudbröd, <i>Filipendula vulgaris</i>	Lundgröe, <i>Poa nemoralis</i>	Tuvtåtel, <i>Deschampsia cespitosa</i>
Brännässla, <i>Urtica dioica</i>	Maskros, <i>Taraxacum vulgare</i>	Vass, <i>Phragmites australis</i>
Ek, <i>Quercus robur</i>	Midsommarblomster, <i>Geranium sylvestris</i>	Vattenmynta, <i>Mentha aquatica</i>
Flenört, <i>Scrophularia nodosa</i>	Nejlikrot, <i>Geum urbanum</i>	Veketåg, <i>Juncus effusus</i>
Frossört, <i>Scutellaria galericulata</i>	Ormbär, <i>Paris quadrifolia</i>	Vispstarr, <i>Carex digitata</i>
Förgätmigej åker, <i>Myosotis arvensis</i>	Piggstarr, <i>Carex spicata</i>	Vitmåra, <i>Galium boreale</i>
Förgätmigej äkta, <i>Myosotis scorpiodes</i>	Plattstarr, <i>Carex disticha</i>	Vitsippa, <i>Anemone nemorosa</i>
Groblad, <i>Plantago major</i>	Prästkrage, <i>Leucanthemum vulgare</i>	Vägtistel, <i>Cirsium vulgare</i>
Grusstarr, <i>Carex hirta</i>	Rödblära, <i>Silene dioica</i>	Åkerfräken, <i>Equisetum arvense</i>
Gullviva, <i>Primula veris</i>	Rödven, <i>Agrostis capillaris</i>	Åkertistel, <i>Cirsium arvense</i>
Gåsört, <i>Potentilla anserina</i>	Röllika, <i>Achillea millefolium</i>	Äkta johannesört, <i>Hypericum perforatum</i>
Hagtorn, <i>Crataegus</i>	Salttåg, <i>Juncus gerardii</i>	Älggräs, <i>Filipendula ulmaria</i>
Hallon, <i>Rubus idaeus</i>	Sandnarv, <i>Arenaria serpyllifolia</i>	Ängsfryle, <i>Luzula multiflora</i>
Hassel, <i>Corylus avellana</i>	Skogssallat, <i>Mycelis muralis</i>	Ängsgröe, <i>Poa pratensis</i>
Humleblomster, <i>Geum rivale</i>	Slånbär, <i>Prunus spinosa</i>	Ängskavle, <i>Alopecurus pratensis</i>
Hundkäs, <i>Anthriscus sylvestris</i>	Smörblomma, <i>Ranunculus acris</i>	
Hundäxing, <i>Dactylis glomerata</i>	Strandklo, <i>Lycopus europaeus</i>	

Tabell 2: Totala antalet arter identifierade på strandängen (64 st) i bokstavsordning

Inventeringen med syfte att identifiera olika arter inom olika hävdklasser presenteras i bilaga 2. Fyra arter hittades inom hävdklass B (A och B, trivs i välhävdade hagar).

Art	Hävdklass	Uppskattad förekomst (1-3)
Gullviva	B	1
Gåsört	B	1
Prästkrage	B	1
Äkta johannesört	B	1

Tabell 3: Arter inom området med högsta hävdklass

Inventering – slutsats

I detta stadium av utveckling domineras standängen av älggräs (*Filipendula ulmaria*) (ca. 60 % av områdets yta), vass (*Phragmites australis*) (20 %) och strandlysning (*Lysimachia vulgaris*) (10%). Övriga 10 % består av främst av skott av al (*Alnus glutinosa*) och ask (*Fraxinus excelsior*), vägtistel (*Cirsium vulgare*), hallon (*Rubus idaeus*) samt övriga arter. Vassen dominerar totalt området närmast vattnet (söder om det inventerade området).

Antal arter identifierade (64 st) är att se som ganska normalt antal i ett område i detta utvecklingsstadium. Ett antal fler arter skulle säkert kunna hittas om inventeringen sker något senare på säsongen då blomningen för vissa arter kommit längre.

Många typiska arter för en strandäng saknas fortfarande inom området. Värt att konstatera är dock att fyra arter halvgräs (*Carex*) hittades men endast i mindre antal. Halvgräsen är en kärlväxtfamilj som ofta förekommer rikligt på strandängarna.

Förekomst av endast fyra hävdgynnade arter är lågt men det är positivt att dessa arter finns inom området så det finns en bra spridningsmöjlighet då hävden återupptas. Även fröbanken bör kunna innehålla ett antal arter som vid återupptagen hävd får möjlighet att gro och spridas.

Bedömningen för hela området är att mer hävd behövs. Rådet är att man årligen (i juli) slår området med lie eller annat skärande verktyg. Att man forslar bort allt slaget material från området för att undvika kvävetillförsel och på så sätt se till att missgynna icke hävdgynnade arter (t ex vass, älggräs, brännässla, hallon etc.) och främja tillväxt av typiska hävdgynnade strandängsarter. Efter slätter kan betesdjur släppas på för att möjliggöra efterbete och trampspår som gynnar vissa arter.

Magnus Rignell, Naturgruppen EF
Liselotte Jansson

Bromma 2020-07-30